

M 0 4 1 1 0 3 1 5

Priloga k izpitni poli 2 (M041-103-1-2)

PRVO BESEDILO

LJUDSKO IZROČILO

Kako so nastala bohinjska nebesa

- 1 *Kjer se pod strmimi stenami končujejo vse ceste in misliš, da bo vsak trenutek konec sveta, se razprostira prečudovita bohinjska deželica.*
- 2 Jezerska pokrajina, prijazne vasice in zeleni planinski pašniki so obdani z mogočno gorsko verigo, nad katero se dviga sam »kralj planin« – kakor Bohinjci opevajo Triglav.
- 3 V zvezi s krajevnim imenom Bohinj obstaja veliko bolj ali manj resnih razlag, ki jih nadrobno povzema Marija Cvetek v predgovoru k svoji zbirki bohinjskih *pravljajc* oziroma pravljič z naslovom *Naš voča so včas zapodval*. Zanimiva je hudomušna in izrazito osebna razlaga pesnika Valentina Vodnika, ki je služboval na Koprivniku, da Bohinj gotovo pride od bolh, ki so ga nekoč močno opikale v planinski koči na Goreljku. Znana je tudi anekdota o Nemcu, ki so ga pripeljali v Bohinj; ker se mu je zdelo, da ga vodijo v čudno odmaknjene kraje, je neprestano spraševal: »Wohin? Wohin?« (Kam? Kam?) Nekateri domačini menijo, da je Bohinj dobil ime po stari vrsti bohinjskega sira, ki so ga »cmarili«, preden so jih Švicarji naučili izdelovati sir. Imenoval se je boh in je baje smrdel malo manj kot móhant. Rešitve in razlage je iskal tudi v Bohinju rojeni pisatelj Janez Mencinger, ki je zapisal, da ime kraja izhaja iz Boginj, to je prebivališče bogov, češ da so si bogovi prav gotovo izbrali za svojo to »čuda polno kranjsko zemljo«.
- 4 Po mnenju številnih domačinov in ljudi, katerih življenje je močno prepleteno z bohinjskim koncem, je to poseben kraj, nekakšen raj, nebesa pod Triglavom. Izbranost in izvoljenost Bohinja ter njegovih ljudi pa potrjuje tudi ljudsko izročilo v prikupni razlagalni pripovedki, ki pravi takole: Takrat, ko je Bog ljudem delil svet, je pozabil na peščico ljudi, ki je stala ob strani, se ni prerivala ter oglašala. Ker so bili tako potrpežljivi in skromni, so se mu zasmilili. Zato jim je odstopil najlepši svet, ki se zato zdaj imenuje Bohinj. »Bohinj pride od Boga, ker Bohinjci Bogu Boh rečemo,« logično in prepričljivo sklene bohinjska pravljica.

Irena Cerar

DRUGO BESEDILO

JEZIKOSLOVJE

Na Brniku brni

- 1 *Praslovanščina je poznala besedo brna, brno ali brnje, ki je pomenila »blato«.*
- 2 Ohranjena je v lužiški srbščini, v bolgarščini, beloruščini, ruščini in v slovenščini. Povsod pomeni približno isto, blato ali umazanijo, tudi glino in črno zemljo, v slovenščini pa imamo še nekaj manj znanih besed: *brn* »rečno blato«, *brnjav* pomeni »umazan«, *brnen* »glinast«. Zanimiva je tudi stara beseda za krompir, *brnik* ali *brnice*.
- 3 Nekatera zemljepisna imena iz tega korena so pri nas: Brnica, Brnca, Brnjak, Brni, Brnišče, najbolj znan pa je Brnik. Otroci radi mislijo, da je kraj dobil ime po brnenju letal. Seveda je ime Brnik pošteno starejše od letališča, že leta 1238 je bilo zapisano kot Pernecka. Sorodna imena za kraje, za katere je bilo značilno blato, se raztezajo po slovanskem svetu. Najbolj znan primer je češko mesto Brno.
- 4 Beseda *brneti* skupaj z *brenčati* in *brenkati* spada med tako imenovane onomatopeje, besede, ki posnemajo naravne glasove. Tudi ta beseda je zelo stara, v sorodu z njo je staroindijsko *bhramara* »čebela«, pri nas pa *brencelj* (znan tudi kot *brecelj*, iz česar smo dobili priimek Breclj), žuželka, ki neprijetno brenči.

Simona Klemenčič

Gea, september 2002